

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ARCHITEKTŪROS ĮSTATYMO NR. XIII-425 8, 9, 10 IR
18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ARCHITEKTŲ RŪMŲ ĮSTATYMO NR. X-914 ANTROJO SKIRSNIO, 4, 6, 8, 9, 10 IR 11
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, ĮSTATYMO PAPILDYMO 4¹ STRAIPSNIU IR PRIEDO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1120 40 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS
ĮSTATYMO NR. I-1240 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301 28¹
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TOLIAU VISI KARTU – PROJEKTAI)
(TAP NR. 21-304) (TAIS NR. 20-11761(3))**

2021-04-26 Nr.NV-813

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Vertinant Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo Nr. X-914 antrojo skirsnio, 4, 6, 8, 9, 10 ir 11 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 4¹ straipsniu ir priedo pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto (toliau – Architektų rūmų įstatymo projektas) 2 straipsnio (keičiamo įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 5 punktą), pažymėtina, kad nusišalinimo pagrindai turėtų būti nustatyti įstatyme, todėl teisiškai yra ydinga, kai greta šiame įstatyme nustatomų nusišalinimo pagrindų, teisės aktai (žemesnės galios teisės aktai) galės nustatyti kitus „papildomus“ nusišalinimo pagrindus. Dėl nurodytos priežasties siūlytina atsisakyti Architektų rūmų įstatymo projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 5 punkto c papunkčio.

2. Tikslintina Architektų rūmų įstatymo projektu keičiamo įstatymo 4 straipsnio 6 dalis, t. y. siūlytina aiškiau nustatyti, kad administravimo mokesčiai apskaičiuojami ne pagal bendrai – paslaugos suteikimo išlaidas (kas galėtų būti bet kokios, net ir didelės išlaidos, neapibrėžiant jų pagal pobūdį), bet nustatant, kad administravimo mokesčiai atskaičiuojami atsižvelgiant į „ekonomiškai pagrįstas paslaugos teikimo sąnaudas“.

3. Vertinant Architektų rūmų įstatymo projekto 3 straipsnio (keičiamo įstatymo 4-1 straipsnio 4 dalies 3 punktą), pažymėtina, kad Projektų rengėjas turėtų įvertinti, ar pagrįstai tokia sąlyga yra keliama kaip esminė siekiant sustabdyti narystę Rūmuose. Įvertinus siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, prireikus – patikslinus, tokio teisinio reguliavimo motyvai turėtų būti atskleisti Projektų aiškinamajame rašte.

4. Architektų rūmų įstatymo projektu keičiamo įstatymo 4-1 straipsnio 6 dalyje siūloma nustatyti, kad „narytės sustabdymo metu atestuotas architektas lieka Rūmų nariu, bet sustabdomos jo kaip Rūmų nario teisės ir pareigos“. Abejotina, ar toks teisinis reguliavimas yra pagrįstas (tinkamas). Visų pirma, narystė (bet kurioje asociacijoje) apibrėžiama per jos narių teises ir pareigas. Šiuo atveju, asmuo lieka narys, tačiau neaišku „koks“ ir „kodėl“ jis lieka nariu – tokio teisinio reguliavimo ypatumai nėra atskleisti Projektų aiškinamajame rašte (pagrįsti).

Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2020 m. rugsėjo 11 d. nutarime yra nurodęs, kad „ginčijamoje Įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje (2016 m. lapkričio 3 d. redakcija) nustatyta privaloma atestuotų architektų, kurie nesiverčia šia profesine veikla, narystė Rūmuose vertintina kaip nebūtina tam, kad būtų pasiektas konstituciškai svarbus tikslas užtikrinti su viešojo intereso įgyvendinimu susijusios architektūrinės veiklos skaidrumą ir kokybę, architektų atestavimą, kvalifikacijos pripažinimą, profesinės etikos standartų laikymąsi, taip pat kitokią įstatymuose reikalaujamą architektų veiklos kontrolę. Tokiu teisiniu reguliavimu atestuotų architektų, kurie nesiverčia šia profesine veikla, asociacijų laisvė yra apribota labiau, negu būtina konstituciškai svarbiu tikslui pasiekti. Taigi konstatuotina, kad ginčijamu teisiniu reguliavimu, kuriuo nustatyta atestuotų architektų, nesiverčiančių šia profesine veikla, privaloma narystė Rūmuose, nepaisoma Konstitucijos 35 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto draudimo versti asmenis priklausyti kokiai nors asociacijai, taip pat iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių reikalavimų asociacijos laisvės neapriboti labiau, negu būtina konstituciškai svarbiu tikslui pasiekti.“

Atsižvelgiant į tokį Konstitucinio Teismo išaiškinimą, bei į tai, kad Konstitucinis Teismas tame nutarime taip pat yra nurodęs, kad „Konstituciją atitiktų, be kita ko, toks Įstatyme įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo būtų nustatyta atestuotų architektų, nesiverčiančių atestuoto architekto veikla, teisė sustabdyti narystę Rūmuose.“, siūlytina atsisakyti tokios nuorodos, kad sustabdžius narystę Rūmuose, asmenys vis tiek lieka Rūmų nariais (be teisių ir pareigų). Prireikus detalizuoti sustabdymo ypatumus (jeigu toks poreikis būtų), t. y. siūlytina nustatyti, kad asmuo, kurio narystė Rūmuose sustabdyta, negali rinkti ir būti renkamas į Rūmų organus, vykdyti jų pavedimus ar kitaip dalyvauti Rūmų veikloje (pvz. panašiai, kaip yra įtvirtinta Politinių partijų įstatyme, žinoma, jeigu toks poreikis apskritai yra tai įtvirtinti).

5. Vertinant Architektų rūmų įstatymo projektu keičiamo įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 8 punktą, svarstyтина, ar derinimą turėtų atlikti atitinkamas ministras ar ministerija, t. y. įsivertinti, kas ir kaip derins ir atitinkamai prireikus pakoreguoti Projektus (jeigu reikia).

6. Architektų rūmų įstatymo projekto 7 straipsnis (keičiamo įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 7 punktas) turėtų būti įvertintas atitiktis (dermės) su galiojančiu Architektų rūmų įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punktu, t. y. ar nesidubliuoja kompetencija ir kas vis tik tokius sprendimus turėtų priimti

(kam pagal visą Rūmų struktūrą tai turėtų būti priskirta). Taip pat pagal nurodytą formuluotę neaišku, kas spręstų (priimtų sprendimą) dėl narystės Rūmuose pasibaigimo.

7. Architektų rūmų įstatymo projekto 9 straipsnyje (keičiamo įstatymo 11 straipsnyje) turėtų būti vienodai vartojama „architektų profesinio atestavimo komisija“ ir „ši komisija“, „komisija“ (nevertotinas pastarasis sutrumpinimas, jeigu nėra įsivesta tokio).

8. Projektų rengėjas turėtų įvertinti, ar Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo Nr. XIII-425 8, 9, 10 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Architektūros įstatymo projektas) 2 straipsnyje (keičiamo įstatymo 9 straipsnio 10 dalyje) nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį Architektų rūmai skelbia duomenis Rūmų interneto svetainėje apie „*atestuotus architektus, nesiverčiančius atestuoto architekto veikla, ir architektus, atnaujinusius architekto veiklą*“ yra tikslus ir aiškus, t. y. ar Rūmai objektyviai galės nustatyti, kuris atestuotas architektas nesiverčia atestuoto architekto veikla (gal reikėtų pažymėti ir kad yra sustabdęs narystę Architektų rūmuose), taip pat neaišku, kodėl tokia informacija būtų viešai skelbiama apie asmenis, kurie veiklos nevykdo. Siūlytina ir šiuo aspektu įsivertinti siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, prireikus – jį tikslinti.

9. Architektūros įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies (keičiamo įstatymo projekto 18 straipsnio 4 dalies) teisinis reguliavimas turėtų būti tikslinamas atsižvelgiant į šios išvados 1 ir 5 pastabas.

10. Projektų rengėjas turėtų įvertinti, ar pagrįstai Architektūros įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje (keičiamo įstatymo 18 straipsnio 11 dalyje) nurodoma, kad nevyriausybinių organizacijų atstovai, norintys dalyvauti regioninių architektūros tarybų posėdžiuose turi Architektų rūmams raštu nurodyti „*motyvus, priežastis ir aplinkybes, kodėl pageidauja dalyvauti*“, t. y. ar ne per daug apribojamas nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas posėdžiuose, reikalaujant iš jų pateikti „*motyvus, priežastis ir aplinkybes*“. Siūlytina šiuo aspektu įvertinti, siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą.

Teisės vyresnioji patarėja

Eglė Izokaitytė

